

Ustavni sud Republike Srpske, na osnovu člana 115. Ustava Republike Srpske, člana 40. stav 5. i člana 61. stav 1. tačka g) Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 104/11 i 92/12), na sjednici održanoj dana 31. januara 2024. godine, donio je

R J E Š E N J E

Ne prihvata se inicijativa za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti člana 34. stav 1. i st. 3. Pravila studiranja na trećem ciklusu studija broj: 02/04-3.1907-6/22 od 29. septembra 2022. godine, te Pravila o izmjenama i dopunama Pravila studiranja na trećem ciklusu studija broj: 02/04-3.356-7/23 od 23. februara 2023. godine, koje je donio Senat Univerziteta u Banjaluci.

O b r a z l o ž e n j e

Sanja Jovanović iz Banjaluke dala je Ustavnom sudu Republike Srpske inicijativu za pokretanje postupka za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti člana 34. stav 1. i st. 3. Pravila studiranja na trećem ciklusu studija broj: 02/4-3.1907-6/22 od 29. septembra 2022. godine, koje je donio Senat Univerziteta u Banjaluci. Davalac inicijative osporava zakonitost navedene odredbe u odnosu na član 23. tačka 11. i tač. 17. Zakona o visokom obrazovanju („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 67/22). S tim u vezi u inicijativi se navodi da je donosilac osporenog opšteg akta suprotno članu 23. tačka 11. i tač. 7. Zakona o visokom obrazovanju, materiju koju je potrebno urediti studijskim programom trećeg ciklusa studija, uredio Pravilima studiranja na trećem ciklusu studija. Dalje se navodi da je predmetnu materiju Senat uredio samo djelimično, jer u osporenom članu 34. stav 1. i st. 3. pomenutih pravila nije propisao kolika je bodovna vrijednost objavljenih naučnih radova i umjetničkih radova iskazana u ECTS bodovima, a kako je to propisano članom 23. tačka 11. pomenutog zakona. Pored navedenog, u inicijativi se ističe da u tekstu osporenih pravila Senat nije propisao u kome roku je potrebno uskladiti postojeće studijske programe trećeg ciklusa studija na Univerzitetu u Banjaluci sa članom 34. stav 1. i st. 3. osporenih pravila, niti rok u kome je potrebno propisati bodovnu vrijednost objavljenih naučnih radova i umjetničkih radova iskazano u ECTS bodovima. Davalac inicijative smatra da je iz navedenih razloga došlo do pravne neizvjesnosti za studente trećeg ciklusa studija na Univerzitetu u Banjaluci, kao i za sva tijela koja učestvuju u izvođenju trećeg ciklusa studija, jer se jedan dio obaveza koji se odnosi na objavu naučnih i umjetničkih radova i njihovu bodovnu vrijednost drugačije definiše studijskim programima, a drugačije pravilima.

U odgovoru na inicijativu koji je Sudu dostavio rektor Univerziteta u Banjaluci se navodi da je Senat Univerziteta u Banjaluci u skladu sa ovlašćenjima iz člana 54. Zakona o visokom obrazovanju donio osporeni opšti akt, kao i da je Senat Univerziteta u Banjaluci, kao najviše akademsko tijelo, nadležan da detaljnije uređuje akademska pitanja na Univerzitetu, u koja svakako spada pitanje utvrđivanja sadržaja svih studijskih programa i pravila studiranja. S tim u vezi, u odgovoru se navodi da su članom 34. stav 1. i st. 3. osporenih pravila samo precizno definisani uslovi za odbranu doktorske disertacije/doktorskog umjetničkog rada u skladu sa odredbama Zakona i Statuta Univerziteta u Banjaluci, kao i da se materija na koju se ukazuje u inicijativi (dodjeljivanje bodovne vrijednosti u ECTS bodovima) uređuje posebno svakim studijskim programom na trećem ciklusu studija na Univerzitetu u Banjaluci, a ne Pravilima. Vezano za navode inicijative da u tekstu osporenih pravila nije propisan rok u kome je potrebno uskladiti postojeće studijske programe trećeg ciklusa studija na Univerzitetu u Banjaluci sa članom 34. stav

1. i st. 3. osporenih pravila, niti rok u kome je potrebno uskladiti bodovnu vrijednost objavljenih naučnih i umjetničkih radova iskazano u ECTS bodovima, u odgovoru na inicijativu se ističe da su isti u potpunosti neosnovani i paušalno navedeni, te predlaže da Sud datu inicijativu ne prihvati.

Pravila studiranja na trećem ciklusu studija donio je Senat Univerziteta u Banjaluci na osnovu člana 54. Zakona o visokom obrazovanju („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 67/20) i člana 34. Statuta Univerziteta u Banjaluci, na 85. sjednici održanoj 29.9.2022. godine, pod brojem: 02/04-3.1907-6/22. Sud je utvrdio da je Senat Univerziteta u Banjaluci, na 90. sjednici održanoj dana 23. februara 2023. godine, donio Pravila o izmjenama i dopunama navedenih Pravila studiranja na trećem ciklusu studija, broj: 02/04-3.356-7/23, koje sa osporenim opštim aktom čine pravno jedinstvo (u daljem tekstu: Pravila studiranja na trećem ciklusu studija u Banjaluci). Izmjenama i dopunama osnovnog teksta Pravila, njihov donosilac nije mijenjao sadržinu normi iz člana 34. stav 1. i st. 3. Pravila. Ovim pravilima uređuju se sljedeća pitanja: uslovi i način upisa studenata na treći ciklus studija, organizacija studija trećeg ciklusa, vrednovanje rada studenta, postupak prijave, pripreme i odbrane doktorske disertacije/dokorskog umjetničkog rada, kao i druga pitanja u vezi sa izvođenjem studijskih programa trećeg ciklusa studija na Univerzitetu u Banjaluci (član 1).

Osporenim članom 34. stav 1. i stav 3. ovog opšteg akta je propisano da student može da brani doktorsku disertaciju ukoliko je, nakon upisa trećeg ciklusa, objavio kao prvi autor: najmanje jedan naučni rad u naučnom časopisu iz uže naučne oblasti kojoj pripada predmet istraživanja doktorske disertacije, a koji je objavljen u naučnom časopisu u Web of Science Core Collection (Science Citation Index Expanded (SCIE), Social Sciences Citation Index (SSCI), Arts & Humanities Citation Index (AHCI)), ili najmanje tri naučna rada u naučnim časopisima iz uže naučne oblasti kojoj pripada predmet istraživanja doktorske disertacije nakon upisa trećeg ciklusa studija, a koji su objavljeni u naučnim časopisima indeksiranim u: ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities and Social Sciences), SCOPUS, DOAJ (Directory of Open Access Journals), CEEOL (Central and Eastern Europe Online Library), MLA (Modern Language Association) i MKS (Međunarodni komitet slavista) (član 34. stav 1); da student može da brani doktorski umjetnički rad ukoliko ima predstavljanje najmanje jednog kompleksnog umjetničkog djela (samostalna izložba, cjelovečernji koncert, pozorišna predstava - autorska ili glavna uloga, filmsko ili televizijsko djelo, autorsko dizajnersko ostvarenje, autorsko muzičko djelo) u inostranstvu, ili ima predstavljanje najmanje tri kompleksna umjetnička djela (samostalna izložba, cjelovečernji koncert, pozorišna predstava - autorska ili glavna uloga, filmsko ili televizijsko djelo, autorsko dizajnersko ostvarenje, autorsko muzičko djelo) u zemlji (član 34. stav 3).

U postupku ocjenjivanja ustavnosti i zakonitosti osporenih odredaba osporenih pravila Sud je imao u vidu da je Ustavom Republike Srpske utvrđeno da Republika uređuje i obezbjeđuje, između ostalog, i obrazovanje (tačka 12. Amandmana XXXIII kojim je zamijenjen član 68. Ustava Republike Srpske), da zakoni, statuti, drugi propisi i opšti akti moraju biti u saglasnosti sa Ustavom, da propisi i drugi opšti akti moraju biti u saglasnosti sa zakonom (član 108); da Ustavni sud odlučuje o saglasnosti zakona, drugih propisa i opštih akata sa Ustavom i o saglasnosti propisa i opštih akata sa zakonom (član 115).

Pored toga, Sud je imao u vidu da su Zakonom o visokom obrazovanju („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 67/20) uređeni ciljevi i principi visokog obrazovanja u Republici Srpskoj,

nivoi i vrste visokog obrazovanja, osnivanje, organizacija i rad visokoškolskih ustanova, opšta načela u oblasti obezbjeđenja kvaliteta u visokom obrazovanju, obrazovna, naučnoistraživačka i umjetnička djelatnost visokoškolskih ustanova, prava i obaveze akademskog osoblja i studenata, tijela u oblasti visokog obrazovanja, finansiranje visokoškolskih ustanova, kao i druga pitanja od značaja za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja (član 1). Relevantnim odredbama ovog zakona je propisano: da visokoškolske ustanove imaju autonomiju u nastavnom, naučnoistraživačkom i umjetničkom radu u okviru dobijene dozvole za rad, te da visokoškolska ustanova, u skladu sa zakonom, između ostalog, ima pravo na izbor svojih akademskih, upravnih i rukovodnih tijela, uređivanje svoje strukture i aktivnosti sopstvenim pravilima u skladu s ovim zakonom, razvijanje, usvajanje i realizaciju studijskih programa, naučnoistraživačkih i umjetničkih projekata i utvrđivanje pravila studiranja (član 6. stav 1. i stav 2. tačke 2, 3. i 5); da se djelatnost visokog obrazovanja ostvaruje kroz akademske i strukovne studije, a vrsta studija definiše se i obrazlaže studijskim programom i opštim aktima visokoškolske ustanove (član 13. stav 1. i st. 4); da su studije trećeg ciklusa, akademske studije (član 14. stav 3); da je studijski program sveobuhvatan i sistematičan pristup za pružanje akademskog i strukovnog obrazovanja s ciljem pripreme studenata za nastavak obrazovanja ili uspješnu karijeru, da se studijski program donosi po proceduri i na način propisan statutom i opštim aktom visokoškolske ustanove, a u skladu sa ESG standardima za akreditaciju (član 21. stav 1. i 3); da se studijskim programom trećeg ciklusa utvrđuju naziv i ciljevi studijskog programa, naučna i umjetnička oblast kojoj pripada studijski program, naučno i umjetničko zvanje koje se stiče završetkom studijskog programa, uslovi za upis na studijski program za studente iz Republike i BiH, odnosno inostranstva, lista obaveznih i izbornih predmeta sa okvirnim sadržajem, literatura, način izvođenja studija i polaganja ispita, potrebno vrijeme za izvođenje studija, predviđeni broj časova za pojedine predmete i njihov raspored po godinama, bodovna vrijednost svakog predmeta iskazana u skladu sa ECTS bodovima, bodovna vrijednost objavljenih naučnih radova, prezentacije naučnih rezultata, disertacije i umjetničkih radova iskazana u ECTS bodovima, uslovi upisa studenta u sljedeći semestar, odnosno sljedeću godinu studija, te preduslovi za upis pojedinih predmeta i grupe predmeta, način izbora predmeta iz drugih studijskih programa, mogućnost izvođenja nastave na stranim jezicima, uslovi za prelazak sa drugih studijskih programa, silabusi nastavnih predmeta, ostala pitanja od značaja za izvođenje studijskog programa (član 23); da djelatnost visokog obrazovanja obavljaju visokoškolske ustanove: univerziteti i visoke škole (član 30. stav 1); da su članice univerziteta fakulteti, umjetničke akademije i naučnoistraživački instituti (član 47. stav 1). Članom 54. stav 1. tačke 4, 5, 16. i 21. navedenog zakona je propisano da senat odlučuje o akademskim pitanjima i obavlja, između ostalog, sljedeće poslove: donosi opšte akte u skladu sa zakonom i statutom visokoškolske ustanove (tačka 4), da senat univerziteta, na prijedlog naučno-nastavnog vijeća, odnosno umjetničko-naučno-nastavnog vijeća, donosi kratke programe studija, studijske programe prvog, drugog, trećeg ciklusa studija, integrisane studijske programe i programe cjeloživotnog učenja (tačka 5), donosi pravila studiranja (tačka 16) i obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom i statutom visokoškolske ustanove (tačka 21); da Vijeće u okviru svoje nadležnosti predlaže senatu studijske programe prvog, drugog i trećeg ciklusa, odnosno promjene u strukturi i sadržaju studijskih programa i nastavnih metoda (član 61. stav 5); da se pravilima studiranja za svaki ciklus studija uređuje organizacija i trajanje studija, postupak

ispitivanja i ocjenjivanja, organizacija ispitnih rokova u skladu sa statutom visokoškolske ustanove, završni rad i druga relevantna pitanja (član 73. stav 1); da je visokoškolska ustanova, odnosno članica univerziteta, obavezna da prije upisa studenata na akademsku godinu, na javan i transparentan način - objavom na oglasnoj ploči i svojoj internet stranici, upozna sve studente sa pravilima studiranja, koja se tokom akademske godine ne mogu mijenjati (član 73. stav 2).

Na osnovu navedenih zakonskih odredaba Sud je utvrdio da je Senat Univerziteta u Banjaluci u skladu sa zakonskim ovlašćenjima iz člana 54. stav 1. tačka 4. i tač. 16. bio ovlašten da donese osporena Pravila studiranja na trećem ciklusu studija, kojima je uredio relevantna pitanja u vezi sa izvođenjem studijskih programa trećeg ciklusa studija na Univerzitetu u Banjaluci. Način na koji je donosilac osporenog opšteg akta uredio ovo pitanje po ocjeni Suda predstavlja stvar njegove procjene cjelishodnosti u odlučivanju o akademskim pitanjima na Univerzitetu, o čemu Ustavni sud prema članu 115. Ustava nije nadležan da odlučuje.

Pri tome, Sud je ocijenio da su neosnovani navodi davaoca inicijative o nesaglasnosti člana 34. stav 1. i 3. osporenog opšteg akta sa odredbama člana 23. tačka 11. i tač. 17. Zakona o visokom obrazovanju. Naime, članom 23. tačka 11. i tač. 17. pomenutog zakona, propisani su elementi, odnosno pitanja koja se utvrđuju studijskim programom trećeg ciklusa studija. Osporenim opštim aktom, po ocjeni Suda, ne utvrđuje se sadržaj studijskog programa trećeg ciklusa studija iz člana 23. Zakona o visokom obrazovanju, zbog čega se navodi davaoca inicijative o nezakonitosti člana 34. stav 1. i stav 3. osporenih pravila ne mogu dovesti u vezu sa sadržinom pomenute zakonske odredbe. Takođe, Sud je ocijenio da osporeni opšti akt po svojoj formi, sadržini i načinu donošenja predstavlja pravila studiranja iz člana 73. Zakona o visokom obrazovanju, kojima se u konkretnom slučaju uređuju uslovi i način upisa studenata na treći ciklus studija, organizacija studija, vrednovanje rada studenata, postupak prijave, pripreme i odbrane doktorske disertacije, kao i druga pitanja u vezi sa izvođenjem studijskih programa trećeg ciklusa, te u osporenom članu 34. stavovi 1. i 3. definišu uslovi za odbranu doktorske disertacije/doktorskog umjetničkog rada. Način na koji je Senat Univerziteta u Banjaluci u osporenom članu 34. stav 1. i stav 3. uredio ove uslove, po ocjeni Suda predstavlja stvar njegove cjelishodne procjene u uređivanju pravila studiranja na trećem ciklusu studija, o čemu Sud, u smislu člana 115. Ustava, nije nadležan da odlučuje. Imajući u vidu navedeno, ostale navode davaoca inicijative koji se odnose na postupanje, odnosno nepostupanje Senata u uređivanju predmetne materije, Sud nije posebno razmatrao.

Kako osporeni član 34. stav 1. i stav 3. osporenog opšteg akta nije u suprotnosti sa zakonom, Sud je ocijenio da u konkretnom slučaju nije povrijeđeno ustavno načelo zakonitosti iz člana 108. stav 2. Ustava Republike Srpske.

Kako je u toku prethodnog postupka pravno stanje potpuno utvrđeno i prikupljeni podaci pružaju pouzdan osnov za odlučivanje, Sud je na osnovu člana 40. stav 5. Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 104/11 i 92/12) odlučio bez donošenja rješenja o pokretanju postupka.

Na osnovu izloženog Sud je odlučio kao u izreci ovog rješenja.

Ovo rješenje Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda mr Džerard Selman i sudije: Vojin Bojanić, Svetlana Brković, Amor Bukić, Zlatko Kulenović, prof. dr Radomir V. Lukić, prof. dr Ivanka Marković, prof. dr Darko Radić i akademik prof. dr Snežana Savić.

PREDSJEDNIK
USTAVNOG SUDA
Mr Džerard Selman

Broj: U-32/23
31. januar 2024. godine